

ΓΕΝΙΚΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.



ΕΝ ΝΑΤΗΛΙΩ, ΤΕΤΑΡΤΗ, 18 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1826.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ.

Εγχώριον εἰδήσεις.

Ἐκ Ναυπλίου.

Ὁ πολιορκητὴς τῶν Ἀθηνῶν, μαθάνων παρά τινων ζωγραθέντων ἀνθρώπων ὅτι τὸ εἰς Σαλαμίνα συγκροτούμενον στρατόπεδον μέλλει νὰ κινηθῇ κατ' αὐτοῦ, καὶ φοβούμενος μὴ ἀναγκασθῇ νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν, καὶ ἀποχωρῶν ἐκείθεν κακοπάθῃ μεγάλως, εὐρισκόμενος μεταξὺ δύο στρατευμάτων, τοῦ ἐντὸς καὶ τοῦ ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἄρχισε κατὰ τὴν 2 τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς νὰ ῥίπτῃ κανόνια καὶ βόμβας εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἀδιακόπως, καὶ κρημνίζων τὸ περὶ τὴν πόλιν τεῖχος εἰς διάφορα μέρη ἀπὸ τῆς πύλης τῶν Γύψτων λεγομένης ἕως τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἐφώρμησε τὴν αὐγὴν τῆς 3 τοῦ μηνός. Οἱ ἡμέτεροι μὴ προφθάνοντες διὰ τὸ ὀλιγάριθμον αὐτῶν, καὶ μὴ δυνάμενοι διὰ τὸ ἀλλεπάλληλον τοῦ ἐχθροῦ πῦρ, νὰ ἐπισκευάζωσι τὰ βλαπτόμενα τοῦ τειχίου μέρη, ἀνθίσταντο γενναίως διὰ τῶν τουφεκίων πολεμοῦντες. Ἀλλὰ τέλος ἔπρεπε νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὸ πλῆθος, καὶ οἱ ἐχθροὶ εἰσεχώρησαν εἰς τὴν πόλιν. Κατὰ τὴν εἰσβολὴν ταύτην ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν ἡμετέρων ἕως τριάκοντα· ἐξωγρήθησαν ἕως τεσσαράκοντα γυναῖκες καὶ παῖδια, καὶ δέκα ἄνδρες· καὶ ἐπληρώθησαν ἕως ἑκατὸν ἐδομήκοντα, οἱ ὁποῖοι καὶ εἰσῆχθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅσοι δὲ τῶν ὁπλῶν ἱκανοὶ, καταλαβόντες τὰς ἀπὸ τοῦ Καραίου ἕως τῆς πύλης τῶν Ἀλβανῶν λεγομένης Δέσεις, καὶ κατασκευάσαντες τὰ δὴ λεγόμενα ταμπύρια, ἐστάθησαν, καὶ ἐπολέμουν, καθὼς καὶ πολεμοῦσιν, ἀδιακόπως ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν ἐκεῖ πλησίον κειμένων οἰκῶν πρὸς τὸν ἐχθρόν. Ὁ ἐχθρὸς ἔπαθε κατὰ τὴν ἔφεδον καὶ μετ' αὐτὴν μεγίστην φθοράν. Ἐξωγρήθησαν καὶ ἱκανοὶ ἐχθροὶ, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ πρῶτος τοῦ Κιουταχὶ πυροβολιστῆς, ὁ ὁποῖος μετέσχεται καὶ εἰς τοὺς Ἑλληνας τὸ αὐτὸ ἔργον, καὶ ῥίπτει ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν ἐχθρῶν κανόνια.

— Κατὰ τὴν μάχην τῆς 6 Αὐγούστου τὴν δεξιὰν πτέρυγαν εἶχεν ὁ στρατηγὸς Καραϊσκάκης, τὴν ἀριστερὰν ὁ στρατηγὸς Ν. Κριεζιώτης καὶ Βάστος Μαυροβουνιώτης, καὶ εἰς τὸ κέντρον ἦτον τὸ σῶμα τῶν Θεττα-

λῶν, Μακεδόνων καὶ Θρακῶν. Ἡ τροπὴ τοῦ ἐχθροῦ ἐγένετο ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος. Τὴν αὐτὴν τῶν Δέσεων τάξιν ἐφύλαξαν οἱ ἡμέτεροι καὶ κατὰ τὴν δευτέραν μάχην, γενομένην τὴν 8 τοῦ μηνός τούτου. Ἡ μάχη αὕτη ἐγένετο τόσο πεισματική, ὥστε εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγαν κατήντησεν ὁ πόλεμος εἰς πέτρας, καὶ διὰ τῶν πετρῶν ἐδίωξαν οἱ ἡμέτεροι τοὺς ἐχθροὺς ἐξ ὀχυρᾶς τινος Δέσεως. Οἱ ἐχθροὶ ἐδοκίμασαν νὰ κυριεύσωσι τὸ ὀχύρωμα (ταμποῦρι) τοῦ σώματος τῶν Θετταλῶν, Μακεδόνων καὶ Θρακῶν πλὴν ὅχι μόνον δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὸ πατήσωσιν, ἀλλὰ καὶ ἀπεκρούσθησαν, καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν μετὰ πολλῆς ζημίας καὶ καταισχύνης. Ἀπὸ μὲν τοῦ ὑπὸ τὸν Κ. Χ. Πεῤραιδὸν Α' τάγματος τοῦ σώματος τούτου ἐφονεύθη ὁ ὑποεκατόνταρχος Ἀθανάσιος Μπαλῆς Βυζάντιος, καὶ ἐπληρώθησαν πέντε, ἐν οἷς καὶ ὁ Κ. Παυλίδης· ἀπὸ δὲ τοῦ ὑπὸ τὸν Κ. Στέφανον Σέξδον Β' τάγματος ἐφονεύθησαν δύο, καὶ ἐπληρώθησαν τέσσαρες, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑπὸ Κ. Λ. Λαζόπουλον Γ' τάγματος ἐπληρώθη ὁ σημαιοφόρος.

— Ἀπὸ ἀναφορᾶς τῶν ὁπλαρχηγῶν καὶ ἄλλων πολιτῶν Ἀρκαδίων πρὸς τὴν Διείκησιν, τὴν 7 τοῦ ἐνεστῶτος μηνός γεγραμμένης, μαυθάνομεν πολλὰ ἀνδραγαθήματα αὐτῶν. Δὲν σημειόεται ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν ἰδίως ἢ ἐποχὴ· ἀλλ' ὅλα συνέβησαν κατὰ τὸν Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον ἕως τῆς ἐποχῆς τῆς ἀναφορᾶς. Ἐκ τούτων βλέπομεν ὅτι οἱ κατὰ τὴν Μεσσηνίαν ἐχθροὶ δὲν μένουσιν ἥσυχαι, καὶ τὸ Νεόκαστρον μάλιστα πολιορκεῖται στενῶς. Ἐπευχόμενοι εἰς τοὺς ἀνδρείους Ἀρκαδίου καὶ τοὺς ἄλλους Μεσσηνίους καὶ ἄλλα λαμπρότερα κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἔργα, κηρύττομεν μετὰ χαρᾶς εἰς τὸ πανελλήνιον τὰ νεώτερα αὐτῶν ἀνδραγαθήματα.

« Διακρίσεις τῶν ἐχθρῶν ἐφινεύσαμεν, λέγουσιν οἱ ἀναφερόμενοι, ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς Μοθώνης καὶ Κορώνης· ἑκατὸν πενήκοντα εἰς Λαχανάδα· τριακοντὰ πέντε εἰς Παλαιονέρι· ἐδομηκονταδύο εἰς Σουγίετον τοῦ Νεοκάστρου· δεκαεὶς μίαν φεγγὰ εἰς Γιάλοδον, καὶ τριακονταεὶς ἄλλην φεγγὰ αὐτόθι. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἦσαν θαλασσινοὶ, καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῶν πλοίων, διὰ νὰ λάβωσιν ὕδωρ. Ἐκ τούτων ἐπιάσαμεν καὶ ἐξ

ζώντας, καὶ ἕνα ἐξ αὐτῶν διευθύνοντες πρὸς τὴν σε-
 βατήν Διοίκησιν, διὰ τὴν ἐξετάσῃ. Παρ' αὐτοῦ
 δέμει πληροφορηθῇ ἡ σεβαστὴ Διοίκησις, εἰς ποίαν
 κατὰστασιν εὐρίσκονται οἱ ἐχθροὶ, πόσῃ φθορὰν ἔ-
 πασαν παρ' ἡμῶν, καὶ πόσῃ στενωχῶσιν δοκιμάζου-
 σιν οἱ ἐντὸς τοῦ φρουρίου (τοῦ Νεοκάστρου), φο-
 βούμενοι τὰς ὁποίας τοῖς κάμνομεν καθ' ἐκάστην ἐνέ-
 δραν. Εἰς Γιάλοσαν ἐλευθερώσαμεν καὶ δύο χριστια-
 νοὺν αἰχμαλώτους, τὸν ἕνα Ζακύνθιον, καὶ τὸν ἄλλον
 Πισιώτην, Κολανδρουῖτζον ὀνομαζόμενον. »

Οἱ ἀνδρεῖς Ἀρκάδιοι ἐτοιμάζοντο εἰς ἐκστρατεῖαν
 κατὰ τῆς Μωθώνης, ὅπου ἔμαθον ὅτι ἐκτὸς τῶν τειχῶν εὐ-
 ρίσκονται καὶ πολλοὶ χριστιανοὶ αἰχμαλῶται· καὶ εἴθε
 ταῦτα ν' ἀκούσωμεν τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιχειρήματος.

Εἰς Βιένναν ἐχρεωκόπησε πρότινος καιροῦ ὁ εἰς
 ἄλλον τὸν ἐμπορικὸν κόσμον γνωστὸς οἶκος τοῦ Φρεῖς.
 Εἰς τὴν χρεωκοπίαν ταύτην ζημιοῦται καὶ ὁ σουλ-
 τάνος. Περί τούτου λέγει ὁ ἀπὸ 13 Ἰουνίου Συν-
 ταγματικὸς (Constitutionnel) τὰ ἑξῆς :

« Τὸ Γαλλικὸν μινιστήριον φαίνεται ὅτι δεικνύει
 ὅχι πρὸς μόνον τὸν ἀντιβασιλέα τῆς Αἰγύπτου μεγί-
 στην εὐνοίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἰδίαν Ὀθω-
 μανικὴν Πόρταν. Εἰς τὸ αὐθεντικὸν ἰσοζύγιον (bilan)
 τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου Φρεῖς, τοῦ ἐν Βιέννῃ χρεωκο-
 πήσαντος, εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν σημαντικωτέρων
 χρεωφειλητῶν (créanciers) ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμ-
 πορικὸς οἶκος τοῦ I. Αλεόνος καὶ συντρφ. διὰ τὴν
 ποσότητά 340,000 φιορινίων (περίπου ἐνὸς μυλίου-
 νίου φράγκων). Τὸ χρεωφείλημα τοῦτο προέρχεται ἐκ
 τῆς ἐμβάσεως, τὴν ὁποίαν ἐπεφορτίσθη παρὰ τοῦ
 Τουρκικοῦ μινιστερίου ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει οἶκος
 νὰ κάμῃ πρὸς τὸν ἐν Βιέννῃ. Τὰ χρήματα ταῦτα
 ἦσαν διωρισμένα εἰς Μασσαλίαν πρὸς πληρωμὴν μέ-
 τ' ἑξῆς τῶν ἐξόδων τῶν ἐκεῖ κατασκευασθέντων πλοίων
 ὅχι εἰς λογαριασμὸν τοῦ σατράπην τῆς Αἰγύπτου,
 ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ σουλτάνου. »

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν σώζεται μία βάρος συνθήκη
 ἀπὸ τῶν ἀρχαίων τῆς βαρβαρότητος χρόνων καταγομένη.
 Ὁ ἀνὴρ ἡμπορεῖ νὰ πωλήσῃ εἰς τὴν ἀγορὰν τὴν γυ-
 ναϊκάτου ὡς ἄλογον ζῶον, καὶ πολλάκις εἰς μι-
 κροτάλην τιμὴν. Ἡ βάρος αὕτη πρᾶξις εἶναι σπα-
 νία, γίνεται ὅμως. Ὁ Συνταγματικὸς ἀπὸ 7 Ἰουνίου
 μᾶς κοινοποιεῖ μίαν τοιαύτην πώλησιν ἐκ τοῦ Ἀγγλι-
 κοῦ Ταχυδρόμου κατὰ τὸν ἀκλόουθον τρόπον :

« Κατωπίος τις ὀνομαζόμενος Ἴλτων ἐπώλησε τὴν
 γυναῖκά του εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ Οὐρινγτῶν (Wrington)
 καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ πωλούμενα πληρό-
 νουσι δίκαια, ἐπέμψθη ὁ ἐπιστάτης πρὸς αὐτὸν, διὰ
 νὰ ζητήσῃ ἐν σελλίγγιον (24 σουλδία), ἐπειδὴ καὶ τὸ
 πωλθέν πρᾶγμα ἡ γυνὴ, ἐπεριλαμβάνετο εἰς τὸ
 κεφάλαιον τῶν πραγμάτων τῶν μὴ κατὰ μέγος ἀπα-

ριθμημένων καὶ διωρισμένων. Ὁ ἀνὴρ ἤθελε νὰ δώτῃ
 ὅκτῳ μόνον σουλδία, δίκαιον λαμβανόμενον ἀπὸ ζῶου,
 τὸ ὁποῖον παραιτούμεθα νὰ ὀνομάσωμεν· ἀλλὰ συγ-
 κατένευσε τελευταῖον νὰ πληρώσῃ ὅσον ἀπαιτεῖτο.
 Ἡ γυνὴ ἐπωλήθη τριάκοντα σελλίγγιον (36 φράγκων).
 Ἐξεδόθη διαταγὴ, νὰ συλληφθῇ καὶ φυλαχθῇ ὁ πωλη-
 τὴς, διὰ νὰ κριθῇ. »

Συνέχεια καὶ τέλος

τῆς περὶ Μεσολογγίου διατριβῆς.

Ἡ ὥρα τῆς ἐξόδου ἔφθασε· εἰς περιήλθεν ἡ πε-
 ρίπολος φρουρά, καὶ εἰδοποίητε τοὺς παραφυλάττον-
 τας εἰς τὰ κανονστάσια, καὶ ὁ περιπαθέστερος ἀ-
 πεχαιρετισμὸς ἀπὸ ὅσους μνημονεύει ἡ ἱστορία ἐγέ-
 νετο κατ' ἐκείνην τὴν ὀδυνηρὰν ἐποχὴν. Πολλοὶ φί-
 λοι καὶ συγγενεῖς τῶν ἀσθενῶν καὶ βαρέως πληγωμέ-
 των δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀποσπασθῶσιν ἀπὸ τὰς ἀγκά-
 λας τῶν οἰκείων των· αἱ γυναῖκες μέρος ἐνδύθησαν ἀν-
 δρικήν σιτλήν, καὶ ἐτοιμάσθησαν διὰ τὴν ἐξόδον,
 καὶ πολλὰ μὴ στέργυσαι νὰ ἀφήσωσι τὴν πολυ-
 πενθὴ πατρίδα των, ἀπεχαιρέτησαν μὲ τρυφερότητα
 τὰ τέκνα, τοὺς ἀδελφούς, καὶ συζύγους των, καὶ
 ἐκλείσθησαν εἰς τὰς οἰκίας, ὅπου ἔμελλον νὰ γέ-
 νωσιν ὀλοκαυτώματα τῆς πίστεως καὶ πατρίδος μετὰ
 τῶν πληγωμένων καὶ ἀσθενῶν. Τινὲς τῶν ἐγχωρίων
 Μεσολογγιτῶν ἐκλείσθησαν εἰς ἕνα ἀνεμόμυλον, καί
 τις τῶν προκρίτων Χρῆστος Καψάλης δυνάμενος νὰ
 σενεξέλθῃ μετὰ τῶν λοιπῶν, δὲν ἠθέλησεν, ἀλλὰ
 συγκαλέσας πολλὰς γυναῖκας καὶ παιδιὰ εἰς τὴν με-
 γάλην πυριτοθήκην, περιέμενε μὲ ἀταραξίαν τὸν θά-
 νατον. Ἐνας γέρον ὀλίγον πληγωμένος ἐκάθησεν εἰς
 τὸ κανονστάσιον τοῦ Μάρκου, ὅπου ἦτον ἡ μεγάλη
 ὑπόνομος [μίνα], καὶ περιέμενε μὲ ἀταραξίαν τὴν ἐ-
 ξόδον τῶν ἐχθρῶν.

Ἀπὸ ἕνα τουφεκισμὸν ἀκουσθέντα εἰς τὴν κορυφὴν
 τοῦ ὄρους Ζυγοῦ ἐνόησαν οἱ ἐχθροὶ, ὅτι ἐκείνην τὴν
 ἐσπέραν ἔμελλε νὰ γίνῃ ἡ ἐξόδος, καὶ ὅτι ὁ του-
 φεκισμὸς δὲν ἦτον ἄλλο παρὰ τῆς ἐξόδου τὸ σύν-
 θημα. Ἐδόθη λοιπὸν ἡ εἰδησις εἰς ὅλον τὸ ἐχθρικὸν
 στρατόπεδον, καὶ ἐτοίμασαν τὰς δυνάμεις των μὲ με-
 γάλην ἐπιμονὴν καὶ δραστηριότητα· οἱ δὲ ἐδικοί μας πε-
 ρὶ τὴν 2 ὥραν τῆς νυκτὸς ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ τεῖχος,
 καὶ ἐκάθηντο σκυμμένοι κατὰ γῆς, περιμένοντες νὰ εὐ-
 γωσιν ὅλοι, καὶ νὰ ἀκούσωσι τῶν ἔξω στρατευμάτων
 τὸ κίνημα. Ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ εἴτε ἀπὸ τὸν κρότον τῶν
 γεφυρῶν, εἴτε ἀπὸ τὰς φωνὰς τῶν γυναικοπαίδων
 ἐνόησαντες, ὅτι ἐξῆλθον, ἄρχισαν νὰ τουφεκίσωσι
 συνεχῶς, καὶ νὰ κανονοβολῶσι μὲ μιστράλια σταυρο-
 τὰ καὶ ἀδιάλειπτα πρὸς τὸ μέρος, ὅθεν ἐγένετο ἡ
 ἐξόδος. Ἡ νύξ ἦτον ἤδη περὶ τὴν τετάρτην ὥραν
 ἡ σελήνη ἐλάμπρυνε τὴν πεδιάδα, καὶ ἐφαίνετο τὸ
 πλῆθος τοῦ βαρβαρικοῦ στρατεύματος· πόλεμος εἰς
 κανένα μέρος τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου δὲν ἠκούετο.

ἀπὸ τοῦς ἔξωθεν, καὶ μὴ ὅλα ταῦτα ἀπεφάσισαν νὰ κάμωσιν μόνοι τὴν ἔφεδον. Ἐνας λεπτός ψιθυρισμός διαδύετο ἀπὸ τάξιν εἰς τάξιν ἔδωκεν εἰς ὅλους εἰδήσιν περὶ τοῦ κινήματος. Τρομερὸς ἀλαλαγμός ἠκούσθη ἰταυτῶν ἀπὸ τὸ στόμα τῶν Ἑλλήνων ἐπάνω τους, ἰφώνων ὅλοι μὲ μίαν φωνήν, καὶ ὥρμησαν μὲ μαχαίρα καὶ τουφέκια ἐπάνω εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον. Ἀδιάλειπτος ἦτον ὁ κανονισμός, καὶ ὡς βρυχῶν ἐπιπτον τὰ βόλια τῶν ἐχθρῶν· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες καίτοι ἀναγκασμένοι νὰ ὑπερπηδῶσιν ἀπὸ τάφρον εἰς τάφρον, ἐπροχωροῦσαν μὲ ἐνθὺν τόλμην, καὶ ἀνέκφραστον γενναίτητα. Διέρρηξαν τὸ λογχιστικὸν τεῖχος τῶν Τούρκων· ἐπήδησαν μέσα εἰς τὰ κανονοστάσια· κατέσφαξαν τοὺς πυροβολιστὰς· κατεσκόρπησαν τὸ ἀτακτικὸν πεζικὸν καὶ ἀνοιξαν δρόμον εὐρύχωρον, καταδιώκοντες τοὺς ἐχθροὺς. Ἀλλὰ μόλις προβαίνουν ὀλίγον, καὶ παρρησιάζεται τὸ ἰππικὸν εἰς εὐρύχωρον πεδιάδα· οἱ Ἕλληνες ἀντέκρουσαν καρτερῶς τὴν βιαίαν ἐφεδὸν του, ἐν ᾧ ἐπροσπάθει νὰ τοὺς διασχίσῃ, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθη. Εἰς ταύτην τὴν ἀκμὴν ὁ γενναῖος Ἰ. Τζαβέλας ὁ Πακατζέλος ἐφύενυσεν ἕνα ἰππία, ὥρμησε καὶ ἄρπασε τὰ ἄλογόν του, ἐκαβαλίκευσεν ἀμέσως καὶ κατεδίωκεν ὥραν ἱκανὴν τοὺς ἐχθροὺς. Διεσκόρπησαν τέλως πάντων καὶ τὸ ἰππικὸν, μέρος πρὸς τὸ βουνὸν καὶ μέρος πρὸς τὴν θάλασσαν. Οὗτοι οἱ ἔσχατοι συναπαντήθησαν ἀπὸ ἄλλο μικρὸν σῶμα Ἑλλήνων ἐρχομένων ἀπὸ Κλείσου, καὶ ἐγένετο ἐκεῖ ἄλλη σύγκρουσις, καὶ ἄλλη φθορὰ ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν. Εἰς ὅλον αὐτὸ τὸ ἐπίπεδον δὲν ἠκούετο εἰμὴ κρύτος συνεχῆς, καὶ ἡ πεδιάς κατελάμπετο ἀπὸ ἀδιάλειπτον πῦρ κανονίων, καὶ τουφεκίων. Ἀλλὰ μόλις ἐπλησίασαν εἰς τὴν ὑπάρειαν τοῦ βουνοῦ, ὅτε ἐνόμιζον ὅτι ἦσαν ἤδη ἐκτὸς κινδύνου, καὶ τοὺς διαδέχεται τὸ εὐστοχὸν πυροβόλισμα τῶν κεκρυμμένων Ἀλβανῶν, τοὺς ὁποίους διὰ τὸ ὁμόγλωττον, τὴν ἀπατηλὴν πρόσκλησιν, καὶ τὸ ὕψος τῆς θέσεως ἐνόμισαν Ἕλληνας ἀπὸ τὸ ἔξω στρατόπεδον. Ἐκεῖ ἐφανεύθησαν πλείονες τῶν διακισίων, ὄντες ἀποκαμωμένοι ἀπὸ τεσσάρων ὥρῶν ἀδιάλειπτον πόλεμον. Τῷ ὄντι ἐξίσταται ὁ νῦς τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν στοχασθῇ, ὅπως αἰσώματα ἦσαν ἐκεῖνα, ὅπου μετὰ τοσαύτην μακροχρόνιον κακουχίαν ἐδυνήθησαν νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τοσούτων ἐρῶν κινδυνωδέστατον πόλεμον. Ἀλλὰ καὶ τούτους τοὺς τελευταίους ἐχθροὺς ὥρμησεν ὁ στρατηγὸς Δημήτριος Μακρῆς, τοὺς ἐκτύπησεν ἀπὸ τὰ ὀπίσθια, τοὺς ἐσῆκωσεν ἀπὸ τοὺς προμαχῶνας, καὶ ἔφυγον, ἐν ᾧ ἤδη ἐπλησίαζον καὶ οἱ τοῦ ἐκτὸς στρατοπέδου, ἐν οἷς ὁ Εὐαγγέλης Κοντογιάννης ἀρχηγὸς τῶν ὀπλωνίας Πάτρας (Πατρατζηκίου), διὰ νὰ σώσῃ τὸν ἐδομηκεντούτη πατέρα του Μήττιον, καὶ τὸν ἐξάδελφόν του Νικολάκην. Κατέβη συγχρόνως καὶ ὁ Γιαννίσσης Πανομάρας, ὁ Φαρασλῆς, ὁ Γ. Κόρακας, ὁ Ν. Κόπελος, καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοί, ἐπειδὴ ὁ Καραϊσκάκης ἦτον ἀσθενής. Τοῦτο ὠφέλησεν ἱκανῶς, ἐπειδὴ ἠνάγκαζε τοὺς Τούρκους ἢ νὰ ὀπισθοδρομή-

σωσιν, ἢ νὰ σταθῶσιν, στοχαζόμενοι, ὅτι ἦσαν ἐκεῖ τοποθετημένοι ὁλόκληρον τὸ ἔξω στρατόπεδον. Εἰς ταύτην τὴν ἀνάδασιν ἐπληρώθησαν καὶ πολλαὶ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι θεραπεύουσιν ἤδη τὰς ἐνδόξους πληγὰς, ἀφ' οὗ ὑπέφερον διὰ πολλὰς ὥρας τοὺς πόνους μὲ καρτερίαν ἀνήκουστον, ἕως νὰ φθάσουν εἰς τὸ ἔξω στρατόπεδον. Μία μάλιστα ἐδείξεν ἡρωϊσμὸν ἄξιον διηγήσεως· ἤρχετο μὲ τὸν ἀδελφόν της ἐνοπλον, ἀλλ' ὀλίγον ἀσθενή· ἐπλησίαζον εἰς τὴν ἀνάδασιν τοῦ ὄρους, καὶ τὸ ἰππικὸν τοὺς ἐδίωκε, καὶ ἐπλησίασε μάλιστα ἕνας ἰππεὺς. Τρέξε, ἐφώναξεν ἡ τρυφερά ἀδελφή. Μὰς ἐφθασαν οἱ Τούρκοι· ἀπέκμα, εἶπεν ὁ νέος, καὶ ἐστάθη· τὸν ἀρπάζει εἰς τὸν ὦμον ἡ νέα Λάκαινα, καὶ τὸν ἀναιδάζει εἰς ἐν ὕψωμα· ὁ ἰππεὺς φθάνει καὶ τουφεκίζει· αὐτὴ ἀμέσως ἀρπάζει τοῦ ἀδελφοῦ της τὰ ἄρματα, φονεύει τὸν Τούρκον, καὶ πέρνει τὸ ἄλογόν του, εἰς τὰ ὁποῖον ἔβαλε τὸν ἀδελφόν της ἐπάνω, καὶ διεσώθησαν. Μία ἄλλη ἐπιστρέφουσα εἰς τὸ Μεσολόγιον μετὰ τὴν ἔξοδον, πληγύεται εἰς τὴν πλάτην, ἀρκετὰ, ῥίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀντιπαλαίονσα μὲ τὴν ἀγωνίαν τῆς πληγῆς, καὶ τὰ κύματα, διασώζεται ἐκτὸς τοῦ τεύχους τοῦ Μεσολογίου, καὶ καταφεύγει εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἀλλὰ ἐν ᾧ οὗτοι διέρρηξαν τόσα κραταιὰ προπύργια τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀνοιξαν δρόμον, τὸν ὅπως δὲν ἤθελαν δυνηθῇ ποτὲ οἱ Τούρκοι νὰ κλείσωσιν, μία φωνή· ὁπίσω, ὁπίσω, εἰς ταῖς τάμπαις, διεδόθη ἑξαφνα εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας, οἱ ὁποῖοι νομίζοντες, ὅτι ὀπισθοδρομοῦν ὅλοι οἱ ἐμπρὸς, ἐγύρισαν νὰ τοποθετηθῶσιν εἰς τὰ κανονοστάσια· ἄλλοι ἐχθροὶ εἶχον ἤδη ἔμβη εἰς τὴν πόλιν, ὅτε ἐγένετο βιαία συμπλοκή τῶν διαμαχομένων μερῶν· ἤρχοντο ἀπὸ τὸ ἐν μέρος οἱ Τούρκοι, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο οἱ Ἕλληνες, συναπαντῶντο εἰς τοὺς δρόμους, ὥρμουσαν μὲ ἀπελπισίαν οἱ Ἕλληνες, καὶ κατασφάζοντες τοὺς ἐχθροὺς, ἐφονεύοντο. Ἐκεῖ κατεσπάραν μὲ τὰς λόγχας καὶ μαχαίρας ὅσας γυναῖκας, καὶ ὅσα βρέφη ἀπάντησαν οἱ βάρδαροι. Ὁ γέρον ὁ παραφυλάττων τὴν ὑπόνομον, ὅπου προείπομεν, ὅταν εἶδεν ἱκανὸν ἀριθμὸν ἐχθρῶν συσσωρευμένον ἐπάνω εἰς τὸ κανονοστάσιον, ἔβαλε φωτιὰν, καὶ ἐτίναξεν εἰς τὴν αἶρα ὁλόκληρα τάγματα βαρβάρων, ἐξαγοράσας πολλὰ ἀκριδὰ τὸ ὀλίγον γεροντικὸν αἷμά του. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἐπιστρέψαντας ἐκλείοντο εἰς τὰς ὀχυρὰς οἰκίας, ἐπολέμουν ὥρας ἱκανὰς, ἔπειτα ἀνοιγόν τὰς θύρας, ἐμβαίνουν μέσα οἱ Τούρκοι σωρηδόν, καὶ εὖθις ἔβανον φωτιὰν εἰς τὴν πυριτοθήκην, καὶ κατεστρέφοντο μαζὴ καὶ νικῶντες καὶ νικώμενοι. Ἐκατὸν πενήντα στρατιῶται ἐπιστρέψαντες εἰς τὴν πόλιν, ὑπῆγαν εἰς μίαν οἰκίαν, τὴν ἡῦραν κυριευμένην ἀπὸ τοὺς Τούρκους, μετέβησαν εἰς ἄλλην, καὶ ἐκεῖ ὁμοίως. Τέλος διὰ πολλῶν φόνων καὶ σφαγῶν κατήντησαν εἰς μίαν τρίτην, ὅπου κλεισθέντες ἐπολέμησαν ἕως τὴν ἐπομένην ἡμέραν· ἔπειτα ὥρμησαν διὰ τῆς πόλεως, ἐξῆλθον τοῦ τεύχους, καὶ διεσώθη-

σαν ἕως ἐβδομήκοντα ἐξ αὐτῶν. Εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἦτον ὁ Χρῆστος Καψάλης, ἦτον ἡ μεγαλητέρα πυριτοθήκη, καὶ περισσότερα γυναικόπαιδα. Οἱ Τούρκοι βλέποντες τὸ πλῆθος τῶν γυναικῶν, ὥρμησαν ἀριθμὸς πρὸς αὐτοὺς, περιεκύκλωσαν τὴν οἰκίαν, καὶ ἤδη εἶχον ἀρχίζειν νὰ ἐμδαίνουν καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὰ παράθυρα. Μενήσθη τί μου Κύριε, ἐφώναξεν ὁ καρτεράψυχος Καψάλης, καὶ εὐθὺς ἔβαλε φωτιάν εἰς τὴν πυριτοθήκην, καὶ ἔξαφνα ἀνεστράφη ὅλη ἡ περιοχὴ, καὶ κατεδαφίσθησαν ὅλαι αἱ πλησίον οἰκίαι· ἐρράγη τὸ ἔδαφος· ἀνοιξαν χάσματα φρικτῶδη, καὶ κατεπατήθη ὅλη ἡ περιοχὴ ἐκείνη ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἀπὸ τοὺς ἐντὸς ἀνέμωμυλον κλεισμένους τινὲς ἐξῆλθον διὰ θάλασσαν, πότε περιπατοῦντες, καὶ πότε κολυμβῶντες, ἕως ὅτου ἔφθασαν εἰς τὸ παραθαλάσσιον, καὶ ἐκείθεν διεμβύνθησαν εἰς τὸ στρατόπεδον· οἱ δὲ ἐναπολειφθέντες ἐπολέμησαν ἕως τὴν δωδεκάτην Ἀπριλίου, ὅτε ὥρμησαν πολλοὶ Τούρκοι, καὶ ἐμῆκαν μέσα εἰς τὸ περίφραγμα. Ἐβαλαν λοιπὸν καὶ αὐτοὶ φωτιάν εἰς τὴν πυριτοθήκην, καὶ συνετάφησαν μετὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὅσαι γυναῖκες δὲν ἐπρόφθασαν νὰ κλεισθῶν εἰς τὰς οἰκίας, ἀλλὰ ἐπέδον μὲ τὰ τέκνα εἰς τὰς ἀγκάλας εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀλλὰ ἐρρίφθησαν ζῶσαι εἰς τὰς φλόγας τῆς καιομένης πόλεως.

Τρεῖς χιλιάδες ἐσυμψροσούντο ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατιωτῶν τῆς φρουρᾶς, ἐν οἷς καὶ οἱ ἐλαφρῶς πληγωμένοι, καὶ οἱ ἀναλαβόντες ἀπώσουν ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν· χίλιοι περίπου ἦσαν ἄσπλοι καὶ ἐργάται, καὶ πέντε χιλιάδες σχεδὸν γυναικόπαιδα· ἐξ αὐτῶν διακόσιοι ἐφονεύθησαν εἰς τὴν ἔξοδον, καὶ εἰς τὴν ὑπερβασίαν τῶν τάφρων, καὶ τριακόσιοι πρὸς τὸ ριζωμα τοῦ βουνοῦ παρὰ τῶν Ἀλβανῶν· οἱ δὲ λοιποὶ δύο χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι διεσώθησαν εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς Δερβέκιστας· διεσώθησαν καὶ ἕως διακόσιαι γυναῖκες, καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐργάτας· ἀλλὰ, καταδυστυχίαν, οὔτε ἐκεῖ δὲν ἦν κατ'οίκους εἰς τὰ χωρία, οὔτε εἰς τὸ στρατόπεδον τὰ ἀναγκαῖα διὰ περίθαλψιν, καὶ οὕτω ἀπέθανον ἀπὸ τὴν πείναν, καὶ κακοπάθειαν ἕως 500· ἀπὸ δὲ τοὺς ἐντὸς μόλις ἔπασσον πεντακόσιαι ψυχαὶ εἰς χεῖρας τῶν βαρβάρων, γυναικόπαιδα μόνον, ὅσα δὲν ἐπρόφθασαν νὰ κλεισθῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν· οἱ δὲ ἐναπολειφθέντες ἐγένοντο ἱερὰ θύματα διὰ τὴν πολύτιμον ἐλευθερίαν τῆς παλοπαθούς πατριδος τῶν, προτιμήσαντες τῆς ἀτίμου ζωῆς τὸν ἐνδοξὸν θάνατον.

Εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν φονευθέντων συμπεριλαμβάνονται δύο στρατηγοί, ὁ ἔμβρων καὶ γενναῖος Νικόλαος Στορνάρης, τοῦ ὁποίου πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχε φονευθῇ ὁ γαμβρὸς Γρηγόριος Λιακατᾶς, πολεμήτας γενναῖως εἰς τὸν πρῶτον τοῦ Ἀνατωλικοῦ, (Ντολμᾶ), καὶ ὁ Ἀποκουζίτης Σαδῆμας, καὶ πολλοὶ ἀξιωματικοὶ, τῶν ὁποίων θέλει ἐκδοθῇ ἰδίως ἐν καιρῷ ὁ ὀνοματικὸς κατάλογος. Ἐπέσεν εἰς τὴν μά-

χην τῆς ἔξοδου καὶ ὁ στρατηγὸς Ἀθανάσιος Ραζής, ὁ γενναῖως μετὰ τῶν ἐγχωρίων Μεσολογιτῶν ἀγωνισάμενος. Ἐφονεύθη ὁ ἀρχιερεὺς Ρωγῶν παρὰ τινὸς Ἑλληνός (ὡς λέγεται) προσταχθέντος παρ' αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴν ὑποπέσῃ ζῶν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. Ἐφονεύθη ὁ Ἰωάννης παπᾶ Διαμαντόπουλος, μέλος τῆς διευθυντικῆς Ἐπιτροπῆς, μὴ θελήσας, καὶ τοι δυνάμενος, νὰ ἀνχωρήσῃ ἐκ τῆς πολιορκίας· ὁ δὲ Θέμελης, τὸ λοιπὸν μέλος, εἶχε προλαβόντας ἀποθάνει ἀπὸ ἀσθένειαν. Ἐφονεύθη ὁ ζηλωτὴς καὶ κήρυξ τῶν Ἑλληνικῶν ἀγώνων Ἰ. Μάϊερ, ὁ ἐκδότης τῆς ἐφημερίδος, ὁ ἀκριδέστατα συνάξας ὕλην διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐτησίου πολιορκίας τοῦ πολυπαθοῦς Μεσολογίου, ἡ ὁποία κατὰ δυστυχίαν ἀπώλετο ὁμοῦ μὲ τὸν συνταξάμενον. Ἐτάφη εἰς τὸ ὄχυρμα τοῦ Μεσολογίου καὶ ὁ μετὰ πολλῶν πόνων καὶ ἰδρώτων κατορθώσας αὐτὸ τὸ αἱματοδαφές ὄχυρμα Ἰ. Κικίνης. Ἐχάθησαν καὶ πολλοὶ ἀλλοεθνεῖς φιλέλληνες, καθὼς ὁ Δελοναὶ καὶ ὁ Στίλδτζπεργ, καὶ ἄλλοι τινες (*) ἀλλὰ περὶ τῶν φονευθέντων θέλει γένῃ διεξοδικωτέρα καὶ λεπτομερεστέρα ἀνέκνησις, ὡς προείπομεν.

Ἰδοὺ ἐν περιλήψει ἐκτεθειμένη ἡ τραγικωτάτη, ἀλλὰ λαμπροτάτη καὶ ἀπαράδειγμάτιστος πτώσις τοῦ Μεσολογίου. Κανονοστάσια ἀνεστραμμένα, οἰκίαι κατεδαφισμέναι καὶ κατακεκαυμέναι, χιλιάδες πτώματα ἐρρίμμένα εἰς τὰ χάσματα, ἢ κεχωσμένα εἰς τὰ ἐρείπια, κεφαλαὶ γυναικῶν, καὶ μέλη βρεφῶν διεσπασμένα ἀπὸ τὴν ἐκρηξίν τῆς πυρρῆς· ἰδοὺ τὸ ἀριστεῖον, ὅπου ὁ Ἰμπραήμης ἔλαβε μετὰ τὴν θραῦσιν πέντε χιλιάδων περίπου τακτικῶν μόνον στρατιωτῶν. Ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐχθροὶ δὲν ἐδυσκολεύθησαν νὰ ὁμολογήσωσιν, ὅτι Ἕλληνες καὶ Τούρκοι εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ συζήσωσι. Τολμῶμεν ἤδη καὶ ἡμεῖς νὰ εἰπώμεν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἢ ὅλοι θὰ καταστραφῶσι μέχρ' ἐνός, ἢ τέλος πάντων θὰ μείνωσιν ἀνεξάρτητοι.

Ὁ φίλος σου

Γεώργιος Αἰνιάν.

(*) Οἱ ἐπὶ τῆς πολιορκίας φονευθέντες Γερμανοί:

Ὁ βαρὼν Λαούτερβαχ ἀπὸ Ραιδέσελ, καὶ ὁ Lieutenant Ρόσσιν.

Οἱ ἐπὶ τῆς ἔξοδου πεσόντες:

Ὁ ταγματάρχης (μαϊόρος) Δίτμαρ· ὁ συνταγματάρχης (κολόνελος) Βελλιέρ δὲ Λωναί· ὁ καπιτάνος Λαύττωβ· ὁ Lieutenant Κλέμπε· ὁ καπιτάνος Στεϊνλέρνερ· ὁ ἰατρὸς Μίνιερ· καὶ ὁ Lieutenant Schepahn.